

SISÄLLYSLUETTELO

1.	ALUKSI.....	11
2.	ENNEN VENÄLÄISIÄ	15
	Arojen asukkaat	17
	Muinaiset indoeurooppalaiset	19
	Sisä-Aasian turkkilaiset	25
	Paimentolaiset Kiinan kiusana 25 Hunnit 26 Muinaisturkkilaisten suurvalta 28	
	Muinaisturkkilaisten hävittyä 30 Muinaisturkkilaisten aasialaiset perilliset 33	
	Länsi-Turkestan eli Keski-Aasia 35	
	Lähi-idän turkkilaiset	39
	Seldžukit 39 Osman ja osmanit 41	
3.	VANHA VENÄJÄ	43
	Slaavit	45
	Rusit eli varjaagit 45	
	Kiovan ruhtinaskunta.....	51
	Rosvopäälliköstä ruhtinaaksi 51 Barbaarien kääntymys 53 Uusi järjestys Kiovassa 53	
	Ruhtinaan väki 55 Hajaannus ja ahdinko 59 Koillinen Venäjä 61 Novgorod 61	
	Mongolivalta	65
	Tšinggis-kaani 65 Valloitus- ja hävitysretket 66 Mongolien sotataito 67	
	Suurkaanin jälkeläiset 69 Keski-Aasia 70 Venäjän valloitus 71 Kultainen orda 73	
	Venäjä tataarien alaisena 74 Mongolit myöhemmin 75	
	Repaleiset reunamaat	77
	Volynia ja Galitsia 77 Itämeren-maakunnat 78 Liettua 79 Puola 80 Pohjoiset	
	rajaseudut 81 Kasakat kaukana etelässä 82 Naapurina Kaukasia 83	
4.	MOSKOVAN VALTA	87
	Ruhtinaasta tsaariksi.....	89
	Mahtikaupungin alkutaival 89 Koillis-Venäjän herraksi 89 Tataarivallan	
	perillinen 92 Tavoitteet kasvavat 93 Tataariongelmia 95 Imperiumin alku 97	
	Liivinmaalle ja Krimille 98 Sota omia alamaisia vastaan 99 Sota takkuulee 100	
	Vallan osalliset ja alaiset 100 Sotalaitosta kohennetaan 101 Mahdin maksajat 103	
	Erlaisia joukko-osastoja 103 Siirtomaavallan alku 104 Ortodoksinen kirkko	
	sotahistoriassa 106 Koko Venäjän tsaari ja itsevaltias Jumalan armosta 107	
	Sekasorto ja hajaannus	111
	Godunov johdossa 111 Sisällissota 111 Naapurit haaskalla 113 Uusi alku 114	
	Puola yhä kiusana 116	
	Taistelu rajamaista	119
	Vanhan Venäjän mailla 119 Kolmentoista vuoden sota 1654–1667 121 Koti-	
	rintamalla 124 Kasakoitten mailla 125 Siperian valtaus 126 Turkkia vastaan 129	
	1600-luvun sotavoimat.....	133
	Vanha väki 133 Ulkomaanelkeitä 133 Uuden järjestyksen joukot 134	
	Linjat rajoilla 134 Moskovan voimat 135	
5.	SUURVALTANAAPURIT NUJERRETAAN 1696–1796.....	139
	Ruotsin valta luhistuu	141
	Sotaleikistä tosisodaksi 141 Opintomatka 142 Suuri Pohjan sota alkaa 143	
	Sotalaitoksen järjestelyä 144 Ratkaisutaistelu 146 Vastoinkäymisiä etelässä 151	

	Pohjan sota pitkittyä 152 Suursota päättyä 154 Itämailla 156 Sodanjohto 157 Huolto 158 Aateli ja arvoluokat 160 Valtiokirkko ja vastahakoinen rahvas 162	
	Takaiskuja ja kabinettisotia	165
	Keisarinnat ja suosikit 165 Hallintoelimet 166 Vastoinkäymisiä 167 Vanha vihollinen voimattomana 169 Keski-Euroopan sotakentillä 170 Kaakkosilla rajoilla 173	
	Katariina II:n suuret sodat	177
	Pikkuprinsessasta keisarinnaksi 177 Ulkopoliitiikan huolia 180 Turkkiä löylytetään 182 Keisarinna laivasto Välimerellä 183 Leikkaus puuduttamatta 184 Turkin sota jatkuu 185 Ei pelkkiä kulisseeja 185 Suuri kapina 186 Krimin alistaminen ja uusi sota Turkkiä vastaan 188 Sodan loppuseveltelyt 190 Uhka pohjoisesta 191 Puolan loppu 193 Kaukaisilla rajoilla 194	
	Keisarintojen sotavoima	199
	Sotaoppi ja sotataito 199 Kaarti 201 Armeija 201 Tykistö 202 Pioneerit ja linnoitukset 203 Selustan joukot 203 Numeroita 204 Sotilaan olot 205 Varat 208 Tase 210	
6.	ASEVOIMA KUMOUSTA VASTAAN 1796–1853	211
	Euroopan rauha häiriintyy	213
	Venäjä mukaan Euroopan sotaan 213 Suvorov Italiassa ja Alpeilla 215 Puolenvaihto ja vallanvaihto 218 Aleksanteri I ohjaksissa 219 Sotalaitos suursodan aattona 220	
	Austerlitzin kentältä Austerlitzin sillalle	223
	Kolmen keisarin taistelu 223 Tilsit 226 Suomen sota 228 Bessarabian valtaus 229 Keisareiden ystävyys rakoilee 231 Borodino 233 Isänmaallinen sota 236 Keski-Euroopan vapautus 238 Arvio 240	
	Paluu arkeen	243
	Suursodan päättyä 243 Itsevaltiaat rauhanturvaajina 244 Joulukuun kapina 1825 245	
	Rauhaanpakotusta	249
	Turkkiä vastaan Kreikan hyväksi 249 Puolan kapina 1830–1831 251	
	Nikolai I:n sotaväki	255
	Järjestely ja varustus 255 Huolenpitoa sotamiehistä 256 Sotilassiirtolat 257 Eri leireissä 258 Upseerit 259 Ylin johto ja sotilashallinto 261 Supistustoimia 262	
	Pieniä vaikeuksia suurten enteinä	265
	Tsaari sulttaanin tukena 265 Taas vallankumouksen uhka 267 Unkari matalaksi 268	
	Kaukasian rintama	273
	Syrjäinen sota 273 Jarmul-hirviö 274 Šamylin saarna 275 Luutnantti Miljutin Ahulgoa valloittamassa 276	
7.	KRIMIN SOTA 1853–1856	279
	Itämainen kysymys ja suurvaltasuhteet 281 Varotoimista sotaan 282 Sevastopolin piiritys 283 Kars piiritettyä 286 Venäläisten sisu riittää vielä 287 Oolannin sota ja Viaporin pommitus 287 Lieveilmiöitä 289 Sota loppuu 289 Jälkivaikutus 290	
8.	UUDISTUKSIA JA VASTAUUDISTUKSIA 1856–1903	293
	Uudistuskauti	295
	Tsaari vapauttajana 295 Sotaväki rauhan kannalle 296 Miljutin mullistaa armeijan 297 Puolan kapina ja ulkopoliitiikan huolia 298 Pieniä edistysaskelia 299 Yleinen asevelvollisuus 300 Kasakkajoukot ahtaalla 303	
	Turkin sota 1877–1878	305
	Alati rauhaton Balkan 305 Taistelut Balkanilla 1877–1878 307 Merisota 312 Kaukasian sotaanäyttämö 313 Jälkitarkastelua 314 Muut suurvallat sotkevat pelin 316	

Valloitusretkiä Aasiassa	319
Kaukasian valloituksen loppuvaiheet 319 Kazahien mailla 320 Keski-Aasia 320	
Kiinan rajoilla 322 Ensikosketus Japaniin 323 Kašgar ja Kuldža 324 Hiva ja	
Kokand 324 Turkmeenit 325 Afganistan 325	
Viimeiset rauhanvuodet	329
Ohjaksia tiukennetaan 329 Taloudellinen perusta 329 Pakkovalta 331	
Sotaväki 334 Ajanmukainen aseistus, taas kerran 336 Sotasuunnittelun	
ongelmia 338 Valtamerilaivasto 339	
Selkkauksia ja liittokuntia	343
Riitasointuja Euroopan konsertissa 343 Kaksiliitto 343 Imperialismi 344	
Mihin suuntaan? 346 Suhteet Japaniin kireällä 347	
9. VENÄJÄN–JAPANIN SOTA 1904–1905	349
Ylläkkö mereltä 351 Port Artur saarroksissa 351 Mantšurian kentillä ja	
kukkuloilla 354 Port Artur kukistuu 355 Mukden 356 Tyynenmeren toinen	
laivue 358 Tsushima 362 Venäläisten selustassa 363 Rauhanteko 365	
10. VIIMEINEN RAUHANKAUSI 1905–1914	367
Valta horjuu	369
Keisarivalta heikkona 369 Kapinalliset kumousta vastaan 370 Perustuslaillinen	
itsevaltius 372	
Ulkopolitiikan suuntaa haetaan	377
Välinäytöksiä Sisä-Aasiassa 377 Mannerliitto, kaksiliitto, entente 378 Bosnian kriisi	
1908–1909 380 Tasapainoilua 1910–1911 380 Suursodan esinäytös 1911–1913 381	
Suursodan valmistelua	387
Asevoimien järjestely 387 Japanin sodan opetukset 389 Suhomlinov	
sotaministerinä 391 Keskitys sisämaahan vai etumaastoon? 394	
Meripuolustus 395 Hyökkäys Turkin kimppuun? 396	
Näkemyksiä tulevasta sodasta	399
Kuolemankauppiat ja sotakiikkoilijat 399 Militarismi ja pasifismi 400 Aset pois? 401	
11. SUURVALTAIN SOTA 1914–1917	405
Aseellisesta rauhasta sotaan	407
Suurvaltasuhteiden selvittämätön sotku 407 Puheenvuoro aseille 407 Saksa,	
Venäjä ja länsivallat 409 Venäjän joukkojen liikekannallepano ja keskitys 410	
Alkutaistelut 1914	413
Tannenberg eli Soldau 413 Itävallan vastainen rintama 416 Syksyiset	
sotaliikkeet 419 Talvisia taisteluita 419 Suomalaisen komppanianpäällikön	
kokemuksia 421 Turkki vihollisten joukkoon 422	
Perääntymisen ja pakojuoksun vuosi 1915	425
Vuodenvaihteen tilanne 425 Lounaisrintama 426 Vihdoinkin Konstanti-	
nopoliin? 427 Pakoon Puolasta 429 Järjestelyjä 433 Muilla rintamilla 434	
Sotavuosi 1916	437
Joukot 437 Kevättalven 1916 taistelut 438 Brusilovin hyökkäys 438 Balkanin suunta	
441 Turkin-vastaisilla rintamilla 442 Keisarillisen armeijan viimeinen hyökkäys 442	
Meri- ja ilmasota	445
Selustan sota	449
Miesvoima 449 Menetykset 450 Sotavangit 450 Naiset ja sota 452 Sodankäynnin	
ongelmia ja uutuuksia 452 Ammuspula ja kotirintaman taistelutahto 454 Lääkintä-	
huolto ja itsevaltiuden rakoileminen 454 Sotilashallinto 456 Sotatarviketuotanto 457	
Sotatalous 458 Yhteiskunnan jännitystilä 459 Työväki 460 Taistelutahto lamassa 461	
Vähemmistökansat 462 Tavoitteet 463 Vihankylvö 465	

12. SISÄLLISSOTA 1917–1922	467
Vanha valtaa kaatuu	469
Katujen kansa kaataa keisarin 469 Vallanvaihto 469 Sotaväki kaksoisvallan alaisena 471 Ulkomaailma 474 Kesähyökkäys 1917 475 Hallituskriisi 476	
Kurinpalautusyritys 477 Vihollinen uhkaa Pietaria 478	
Bolševikkivallan alku	481
Laukaus lokakuun yössä 481 Vastarinta viriää 482 Valkoinen armeija alulla 483	
Brest-Litovskin rauha 484 Puna-armeija järjestäytyy 485	
Ulkopuoliset	489
Saksa ja Ukraina 489 Länsivallat tunkevat Venäjälle 490 Tšekkien legioona	
Siperiassa 492 Kaukoitää ja Siperia 493 Interventio etelään 494	
Ratkaisevat taistelut	497
Volgalla 497 Taistelu Siperiasta 498 Etelärintama 500	
Venäjän reuna-alueet	507
Suomi 507 Viro ja Latvia 508 Itämeri 509 Pietarin rintama 510 Liettua ja	
Valko-Venäjä 511 Vallankumouksen vientiä 511 Ukraina punaiseksi 514	
Valkoiset Kubanilla ja Krimillä 514 Tataarit ja kasakat 516 Kaukasia 516	
Keski-Aasia 518 Itäinen Siperia 520 Mongolia 521 Naiset sisällissodassa 522	
Venäläinen kapina, älytön, säälimätön 523	
Takaiskuja	527
Tyytymätön työväki bolševikkejä vastaan 527 Vastahakoiset maalaiset 527	
Kronstadtin kapina 530 Askel taakse päin 531 Vallankumouksen liekki idässä 531	
13. MAAILMANSOTIEN VÄLIAIKA 1922–1941.....	535
Neuvostovalta vakiintuu	537
Puna-armeija rauhan oloissa	541
Kiistelyä armeijan olemuksesta 541 Väittelyä sotaopista 542 Puna-armeija Frunzen	
johdossa 545 Päälystö 547 Puna-armeijalaiset 547 Oppia ja apua Saksasta 548	
Konevoima	551
Unelma alkaa toteutua – vai painajainen? 551 Sotaretki kyliin 553	
Sisäisen rintaman sotajoukko 555 Suurpuhdistus 557	
Uhka kasvaa, puna-armeija varustautuu	561
Vaara Kaukoidässä 561 Sotatuotanto vauhtiin 562 Aselajit ja puolustushaarat 563	
Taistelun näköaloja 566 Mistä päälystystä? 567 Sotavoimien puhdistus 568	
Pikkusotia, selkkauksia ja suursodan enteitä	571
Espanjan sisällissota 571 Taisteluja Mantšurian rajoilla 572 Saksan uhka ja	
ystävyyys 576 Länsi-Ukrainan ja läntisen Valko-Venäjän vapautus 578 Aseellinen	
selkkaus Pohjolassa 579 Talvisodan opetukset 584 Menestystä ja takaiskuja 585	
Puna-armeijan menetykset maailmansotien väliaikana 588	
Hyökkäyksen aattona	591
Tilanne 591 Hyökkääjän aiheet 591 Hyökkäyksen odotusta 593	
14. HIRMUVALTOJEN SUURSOTA 1941–1945.....	597
Vihollinen tulee	599
Yli rajan 599 Läntinen rintama 601 Luoteisrintama 602 Pohjoinen rintama 602	
Etelärintama 604 Lounaisrintama 604 Kiova 605 Rostoviin 606	
Leningrad ahtaalla 606	
Moskovaan ja Stalingradiin	609
Vihollinen kaupungin porteilla 609 Vastaisku 612 Puna-armeijan yleishyökkäys	
kevättalvella 1942 614 Sotavuosi 1942 Leningradin tienoolla 616 Saksan	
kesähyökkäys 1942 617 Taistelu Stalingradista 621 Muut rintamat 624	
Rintaman takana	627

Ensi järkytys 627 Johtoportaat 627 Joukkojen järjestelyä 628 Kotirintama 630 Hävitys ja evakuointi 631 Kaikki rintaman hyväksi 632 Naiset ja lapset 634 Miehet sodassa 635 NKVD sodassa 637 Suuri isänmaallinen sota 638 Ihmiset kotirintamalla 639 Sotavankeuteen 641 Vihollisen vallassa 641 Partisaaniksi 644 Yhteistyöhaluiset 644 Ukraina 646	
Puna-armeija alkaa oppia	651
Käänte Stalingradissa 651 Saksan kuudes armeija mottiin 651 Operaatio Mars 656 Talvinen taistelu jatkuu 658 Vuosi 1943 Leningradin seudulla 661 Kesäsoota odotellessa 661 Kurskin taistelu 664 Vastahyökkäys 666 Operaatio Suvorov Dneprille 667 Loppuvuoden sotatoimet 669 Tilanne vuoden 1943 lopulla 670 Leningrad vapautuu saarrosta 671 Talvitaistelut 1944 Ukrainassa 672 Kevätkelillä läntisessä Ukrainassa 673 Kolmannen sotavuoden 1943–1944 lopulla 675	
Selusta lujittuu	677
Sotatalous elpyy 677 Länsiliittolaisten antama apu 677 Tavoitteita 679 Petosta ja hajaannusta vastaan 681 Vihollisvangit 682 GULagin panos sodassa 683 Pakkosiirrot 685 Saksasta kotiutettujen kohtelu 686	
Puna-armeijan kunto nousee	689
Komento 689 Miehet 689 Jalkaväen aseet 691 Panssarit 692 Ratsuväki 693 Tykistö 693 Muita aselajeja 694 Merivoimat apuaselajina 694 Ilmasota 695 Huollon ongelmia 698 Viesti 699 Eläimet 700 Partisaanit sotatoimissa 701	
Neljäs sotavuosi 1944–1945	705
Tilanne taistelukauden alkaessa 705 Suomi irti sodasta 706 Suurhyökkäyksen valmistelua 707 Operaatio Bagration 708 Kaksoisoperaatio 710 Romania ja Bulgaria pois pelistä 711 Kohti Budapestiä 712 Puna-armeija etenee Itämerelle 715 Rintaman selustaa puhdistamassa 716 Taistelu ääripohjolla 717 Vuoden 1944 tilinpäätös 718 Veikseliltä Oderille 718 Hengähdystauko 720 Sivustojen selvitys 722 Berliiniin 722	
Rynnäkö Mantšuriaan	727
Jälkimmäisiä	731
Voiton jälkeen 731 Menetykset 732 Kuvauksia sodasta 734 Kuka voitti? 736	
15. SUPERVALTA KYLMÄSSÄ SODASSA	739
Stalinin loppuvuodet	741
Kremlin isäntä kiristää ohjauksia 741 Sotavoimat ja kotoiset sotatoimet 742 Entinen kuri 743 Satelliitit eli kansandemokratiat 744 Neuvostoliiton ydinpommit 748 Suhteet länteen viilenevät 749 Berliinin saarto 1948–1949 750 Kommunismin voitto Kiinassa 754 Korean sota 756 Stalinin viimeiset kuukaudet 760 Aikakausi vaihtuu 760	
Uhkapeliä 1953–1964 000	763
Uusi johto 763 Levottomuuksia läntisessä etupiirissä 765 Sotavoima nujertaa puolueenvastaisen koplan 766 Rämistelyä raketeilla 768 Kilpavarustelu kiihtyy 770 Berliinin muuri 770 Hankala aateveli idässä 772 Ensiaskleet kolmanteen maailmaan 773 Kaakkois-Aasia 775 Kuuba 776 Merivoimat ahtaalla 778 Nikita Sergejevitš syrjäytetään 779	
Supervalta	783
Johtajat ja alamaiset 783 Sotaoppi 786 Kauhun tasapaino 787 Euroopan tilanne vakiintuu 789	
Neuvostoliiton sotavoimat	791
Puolue ja sotilasjohto 791 Strategiset ohjusjoukot 792 Maavoimat 793 Tiedustelu 795 Alueellinen jaottelu 797 Tukijoukot 799 Miehistötäydennys 800 Sodan näköaloja 802 Miten neuvostoarmeija olisi toiminut jos... 803 Ilmapuolustus 805 Ilmavoimat 806 Merivoimat 807 Sotakoululaisia 809 Merisotaoppi 811 Laivanrakennus 812 Sotakulut 815	

Satelliitit, ystävät ja vieraat	817
Prahan kevät ja takatalvi 817 Eurokommunismi 819 Puola 819 Muut satelliitit 820	
Kiina 821 Intia 823 Vietnamin sota 823 Lähi-itä 827 Keski-itä 831 Saharan	
eteläpuolella 832 Latinalainen Amerikka 834 Sosialistinen maailmanjärjestys 835	
Kylmän sodan päättyessä 836	
Afganistanin sota – kompuroiva sosialismi	839
Veljellinen apu 840 Vastarinta 841 Neuvostojoukot taistelussa 842 Koulutus,	
aseet, varusteet, johto 844 Ilmatoiminta 845 Huolto 845 Raaka sota 846	
Upseerit 847 Sota käy raskaaksi 847 Kirjailijaksi kasvaneen lapsen näkökulma 849	
Sairasta komentoa	851
Kuolemansairas neuvostojohto 851 Valtakunta ahdistettuna 852 Voima ei riitä 853	
16. IMPERIUMI HAJALLA 1985–2008	857
Neuvostovallan romahdus	857
Elvytysyritys 857 Lähtö Afganistanista 858 Kylmän sodan loppu 860 Kolmas	
imperiumi kääritään kokoon 860 Satelliitit kaatuvat 861 Saksan meno 862	
Neuvostovallan saumat rakoilevat 863 Asevoimat perestroikan aikana 864	
Saumat aukeavat 866 Poikkeustila elokuussa 1991 868	
Venäjän federaation alku	871
Venäjä järjestäytyy 871 Markkinatalouteen 871 Panssarit parlamenttia vastaan 872	
Historian suurin alennusmyynti 873 Talous ei suju vielääkään 874	
Uusi komento	871
Putin ohjaksiin 871 Alueet 878 Venäjän näkymiä 878 Ulkopoliitiikan kaavailua 879	
Huolia islamin takia 883	
Sotavoimat	887
Voimat hajalle 887 Sotavoimien uudet tehtävät 887 Alamäki 889 Sotaväki yhteisönä	
891 Asevelvollisuus 891 Uudistusaikheet 892 Maavoimien jaottelu ja aseet 894	
Ilmavoimat 896 Merivoimat ja romulaivat 897 Hirmuaseita 898 Toimintakaavailuja	
899 Sotaharjoitus tammi-helmikuussa 2004 902 Voitonjuhlita 903	
Lähiulkomaat	905
Valko-Venäjä 905 Ukraina 905 Bessarabia eli Moldova 907 Kaukasian rajoilla 907	
Keski-Aasia 909 Rauhanturvatoimissa 913 Pikkusotien opetuksia 913	
Tšetšenian sota	917
Sodan aattona 917 Ensimmäinen sota 1994–1996 919 Rauhan pihittisyntyys 923	
Välikausi 924 Toinen sota 1999– 925	
17. LOPUKSI	931
Jälkikirjoitus painoon mennessä	936
Kirjallisuus	937
1. Yleistä 937 2. Ennen venäläisiä 937 3. Vanha Venäjä 939 4.–11. pitkittäisesityksiä	
Venäjän valtakunnan ajalta 940 4. Venäjä Moskovan valtaan 940 5. Suurvaltanaapurit	
nujerretaan 942 6. Asevoima kumousta vastaan 943 7. Krimin sota 943 8. Uudistuksia	
ja vastauudistuksia 943 9. Venäjän–Japanin sota 944 10. Kohti suursotaa 945	
11. Venäjä suurvaltain sodassa 946 12.–15. Yleistä neuvostovallan ajasta 948	
12. Sisällissota 949 13. Puna-armeija maailmansotien väliaikana 951	
14. Hirmuvaltojen suursota 953 15. Supervalta kylmässä sodassa 957	
16. Imperiumi hajalla 959	
Karttaluettelo	961
Hakemisto	963